

7. Umowa między Państwami - Stronami Traktatu Północnoatlantyckiego dotycząca statusu ich sił zbrojnych, podpisana 19.03.1951r. w Londynie (Dz. U. 98 Nr 97, poz. 605 i 606).

8. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. 2013 poz. 21 z późn. zm.).

9. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody ( Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 880 z późn. zm.).

10. Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz.U. 1989 nr 30 poz. 163 z późn. zm.).

11. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2001 nr 62 poz. 627 z późn. zm.).

12. Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. 1991 nr 101 poz. 444 z późn. zm.).

13. Wytyczne Szefa Logistyki Wojsk Lądowych z dnia 14.03.2003r. w sprawie przygotowania informacji o stanie środowiska na terenach będących w dyspozycji Wojsk Lądowych.

**Руслан АВГУСТИН**

Тернопільський національний економічний університет, Україна

## **РИЗИКИ ТА ЗАГРОЗИ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ**

### **РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

Значна тінізація економіки, недостатність державних зусиль щодо її подолання призводять до викривлення принципів громадянського суспільства, формують негативний імідж України у світі, стримують надходження в країну іноземних інвестицій, не сприяють налагодженню торговельно-економічних стосунків українських підприємств із зарубіжними партнерами, стримують євроінтеграційні зусилля України. Все це об'єктивно зумовлює необхідність здійснення активних дій щодо усунення непрозорості економічного простору.

Зрозуміло, що детінізація економіки повинна передбачати цілісну систему заходів, спрямовану, передусім, на викорінення причин та передумов виникнення виявив тіньової економіки, представлених у попередніх розділах. Стратегічною метою детінізації економіки є істотне зниження рівня тінізації шляхом створення сприятливих умов щодо залучення тіньових капіталів до легальної економіки та примноження національного багатства. Виведення в офіційний сектор

тіньових капіталів сприятиме суттєвому збільшенню національного інвестиційного потенціалу, матиме значний позитивний ефект для бюджетної сфери, слугуватиме зміцненню довгострокової стабільності та зорієнтованості національної економіки на зростання і розвиток, сприятиме забезпеченню економічної безпеки держави.

Слід зазначити, що декларативно детінізація економіки входила до стратегічних засад державної політики протягом усього періоду незалежності України. Сьогодні слід говорити про нову стратегію детінізації економіки, яка повинна полягати у створенні сприятливих умов для легальної економічної діяльності на основі максимального врахування конструктивних інтересів суб'єктів господарювання, які зараз часто змушені працювати у тіньовій сфері. Поряд з витісненням кримінальних та інших незаконних сфер тіньового економічного обігу, що посилюється у ході проведення антитерористичної операції (а по суті військових дій) на Сході України, існує необхідність впровадження більш ефективних механізмів повернення до офіційного обігу коштів некримінального походження.

Подальше обмеження впливу чинників тінізації економіки не може базуватися лише на силових методах, які приносять тимчасовий ефект. Каральні дії, якщо вони не підкріплені комплексними заходами щодо створення сприятливого економічного середовища і поширення правової культури, сьогодні неефективні.

Погодимось з [1], що високий рівень тінізації економіки є наслідком недосконалої структури та недостатньо ефективного реформування інституційного базису вітчизняної економіки. Узагальнюючи отримані у наших дослідженнях аналітичні регресійні оцінки, найважливішими інституційними чинниками тінізації на посттрансформаційному етапі розвитку економіки маємо вважати поширення корупції, неефективність функціонування судової системи, неефективне адміністрування податків, ускладненість доступу до земельних ресурсів, високий рівень злочинності, істотну бюрократизацію регулювання підприємницької діяльності та низьку ефективність діяльності митної служби.

Аналізуючи процес реформування вітчизняної політичної, соціальної та економічної систем, які не враховували ризик конфліктогенності процесу варто зазначити, що економічну та політичну кризу можна було спрогнозувати з високим рівнем достовірності. Отже, не дивно, що загалом за наслідками реформ та інших заходів економічної політики уряду ані децентралізації, ані посилення конкуренції, ані підвищення прозорості в

цілому не відбулося, швидше навпаки. Деякі спрощення (як, наприклад, запровадження Єдиного соціального внеску внаслідок кодифікації податкового законодавства) та структурування політики (як-от у бюджетному плануванні) є самі по собі позитивними кроками, так само, як, скажімо, довгоочікуване розкриття інформації про власників банків на сайті НБУ. Але вони майже не мають системного ефекту, і саме тому за цими напрямками не спостерігаються істотні успіхи. Однак, навіть там, де «покращення» мало місце, його часто зводить нанівець або робить нестійким «провал» відповідних системних реформ.

Автор виділяє наступні ризики з боку тінізації економіки для результативності реформ:

1. Збереження високого рівня тінізації фінансових потоків загрожує досягненню цілей стабілізації державного бюджету та знижує потенціал реформування фінансової системи.

2. Недостатня надійність вітчизняного фондового ринку та страхових інститутів, спричинені їх інтегрованістю у тіньові схеми, є ризиком для запровадження II рівня пенсійної системи та переходу на страхову модель охорони здоров'я.

3. Спотворення механізмів конкуренції внаслідок значних масштабів тінізації діяльності економічних суб'єктів та недостатня надійність вітчизняного фондового ринку через високий рівень тінізації фінансових потоків негативно позначаються на результативності реформ, спрямованих на покращення бізнес-клімату та залучення інвестицій.

4. Неформальна зайнятість та тінізація заробітних плат негативно позначаються на розмірах страхових внесків до Пенсійного фонду, фондів соціального страхування та обсягах надходжень до бюджету, що негативно впливає на стабільність системи державних фінансів та солідарної пенсійної системи, стримують нагромадження коштів накопичувальної складової пенсійної системи та розвиток її інвестиційного потенціалу.

5. Маніпуляції з розміром офіційних доходів дозволяють нелегально працюючим та працюючим, що отримують частку заробітної плати «у конвертах», необґрунтовано отримувати від держави соціальну підтримку, що може негативно позначитися на результативності вирішення завдань реформи системи соціальної підтримки.

6. Тінізація земельних відносин перешкоджає формуванню ефективних механізмів управління ринком землі у контексті земельної реформи, реалізація земельної реформи без належного забезпечення

інвентаризації, обліку, оцінки та контролю використання земель сприятиме подальшій тінізації ринку землі та створюватиме умови для легалізації правопорушень, що, відповідно, загрожує національній безпеці.

Зважаючи на зазначені ризики, стратегічними пріоритетами детінізації економіки у контексті реалізації економічних реформ слід вважати: детінізацію фінансових потоків, легалізацію ринку праці, детінізацію земельних відносин та підвищення рівня економічної безпеки загалом. Запропоновані засоби і механізми протидії тіньовій економіці направлені на зменшення витратності та зростання ефективності легальної економіки, а також створення паритетних умов для функціонування різноманітних форм бізнесу, що, своєю чергою, має підвищити конкурентоспроможність легальної економіки і зробить не вигідним приховування її результатів.

### **Література**

1. Мокій А.І. Підвищення ефективності інституційного середовища як чинник детінізації економіки: Аналітична записка/ А.І.Мокій, М.І.Флейчук [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/716/>.

**Оксана АПОСТОЛЮК**

Тернопільський національний економічний університет, Україна

### **ДО ПИТАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ**

Сучасні виклики, що постають перед регіонами України, зумовлюють необхідність пошуку інноваційних підходів у виробленні і реалізації стратегій регіонального розвитку, застосування на практиці інноваційних механізмів та інструментів. Пошук і застосування інноваційного підходу в управлінні – вимога часу, невід'ємна складова модернізаційних підходів. Він дає можливість використання каталізаторів регіонального розвитку, пошук і задіяння прихованого потенціалу регіону. Експерти ООН визначають інновацію у сфері державного управління, як «розробку державними органами нових напрямів діяльності і нових стандартних робочих процедур для вирішення проблем, що виникли в процесі реалізації державної політики» [4,с.16]. Лендъел М. виділяє 4 види інновацій у державному управлінні: